

Ingemar Johansson

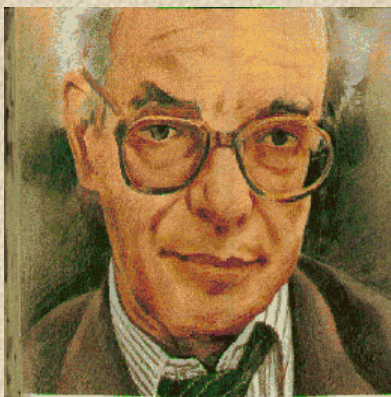
Klassikern III

Det vackraste göteborgspartiet

Vilket är det vackraste schackparti som någonsin har spelats i Göteborg? Svaret på den frågan hör givetvis ihop med vad man över huvud taget anser är vackert i schack, och jag kan tänka mig att åtskilliga göteborgska toppspelare har en egen kandidat till utmärkelsen.

Ändå är det väl rimligt att söka klenoden i något av smyckeskrinen från 1920, 1955 eller 1971? Vilken av de här begivenheterna som var starkast vet jag inte, men jag har en känsla av att det var 1955 års interzonturnering med schackkonstnärer som Bronstein, Keres, Panno, Petrosjan, Geller Szabo, Spasskij, Najdorf och Ståhlberg bland de 21 deltagarna.

Den sistnämnde svävar sannerligen inte på målet när han i turneringsboken inledningsvis sammanfattar vad som försiggick i Göteborgs Konsthall torsdagen den 25 augusti 1955 (sjunde rondan):

"En stor dag för Bronstein och publiken! Den sovjetryske stormästare hade ingen mindre än Keres till motståndare och spelade inspirerat från början till slut. Ett genialt dubbelt bondeoffer inledde en grandios positionellt betonad kombination, som kulminerade med ett pjäsoffer och slog sönder Keres' kungsflygel. Efter en serie precisa angreppsdrag tvang Bronstein Keres till kapitulation. Partiet kommer säkerligen att räknas som ett av schackhistoriens yppersta och belönades självfallet med första skönhetspriset."

Ur turneringsboken har jag också hämtat kommentarerna till partiet. De är signerade Alexander Kotov som var ledare för den imponerande ryska delegationen, som förutom turneringsdeltagarna innehöll namn som Flohr, Bondarevskij, Lilienthal, Tolusj och Furman. Ja till och med Botvinnik var i Göteborg några dar.

Just Kotov har för övrigt analyserat det här partiet noga i boken Spela som en stormästare. I likhet med Torans Bronsteinbok och större delen av mitt bibliotek ligger den emellertid i skrivande stund undanstoppad på en vind i Majorna, varför ni får nöja er med Kotovs femtiotalskommentarer. Det är för övrigt mycket givande att analysera partiet på egen hand. Kotovs kommentar till 15..Sh7 ger en liten aning om vad ställningen innehåller. De båda vita springarnas samarbete är i många varianter ytterst fascinerande.

Väl bekomme, således.

David Bronstein - Paul Keres

Göteborg, 1955

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Lb4 4.e3 c5 5.Ld3 b6 6.Sge2 Lb7 7.0– 0 cxd4

Keres använder sin älsklingsvariant, men enligt min mening är avbytet på d4 inte nog exakt: d5 vore att föredraga.

8.exd4 0– 0

Nu däremot skulle d7-d5 vara farligt på grund av 9.Da4+.

9.d5!

Ett drag som genast gör motståndaren nervös. Att slå tre gånger på d5 är oförmånligt för svart, eftersom han därigenom förlorar bonden på h7.

9...h6

Det faktum att svart måste göra sådana försvarsdrag (mot hotet Lg5) visar att han redan står sämre. Keres försvagar genom detta drag sin kungsställning, något som Bronstein i fortsättningen utnyttjar glänsande.

10.Lc2 Sa6 11.Sb5!

Detta är början till en djuptänkt och fin manöver, förenad med stora, materiella offer.

11...exd5 12.a3 Le7 13.Sg3 dxc4

Vit har offerat två bönder. Varför? För ögonblicket ser man inget hot. Svart har möjlighet att befästa sin ställning genom d5 och Sa6-c5-e6. Åskådarna i Konsthallen såg på demonstrationsbrädet och kunde inte förstå vart Bronstein egentligen syftade. Och inte bara åskådarna: även flera närvarande mästare och stormästare anar, diskuterar, betvivlar det korrekta i Bronsteins offer. Blott några få gissar sig till nästa drag. I angränsande rum analyserar experterna olika möjligheter. Kampen mellan de båda starka sovjetiska stormästarna börjar bli stormig. Spännande ögonblick!

14.Lxh6!!

Ett nytt offer! Den här gången ger Bronstein en löpare för en bonde. Offret måste antagas, annars blir det efter 15.Sf5 eller 15.Lxg7 ännu värre.

14...gxh6 15.Dd2!

Detta drag har av kommentatorerna vanligen karakteriserats som "stillsamt". I själva verket klingar det i en schackmästares hjärta vida starkare än en kraftig schack. Vit hotar avgörande med Dxh6 jämte Sf5. Vad gör svart? Keres tänkte över en timme (!) och fann ändå ingen försvar! Finns det f.ö. något försvar?

15...Sh7

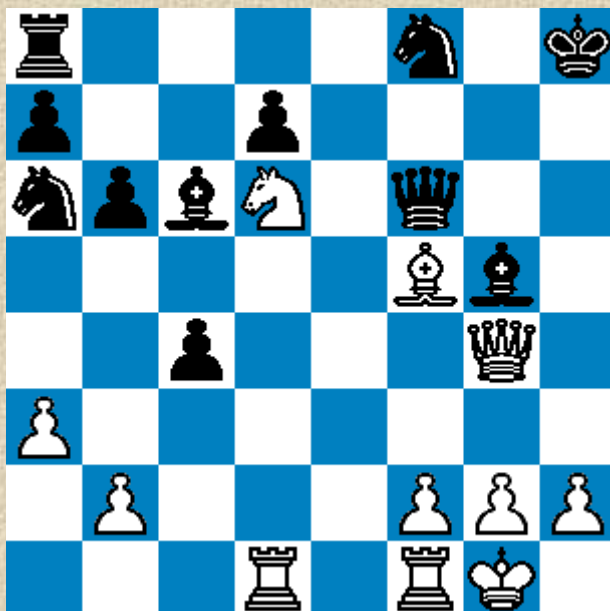
Några dagar efter detta parti diskuterade deltagarna i göteborgsturneringen Bronsteins offer. Några hävdade att Keres skulle kunnat försvara sig, andra ansåg den svarta ställningen hopplös. Jag är övertygad om att liknande fruktbara debatter kommer att föras i många länder. Bronsteins offer är aldrig forcerade. Snarare hör de till typen "positionsoffer" vid vilka angriparen litar på sin

schackkänsla. En oförliknelig mästare i sådana offer var den store Aljechin. Svarts "anhängare hävdar att Keres genom 15...Sc5 t.o.m. kunnat vinna, men det stämmer inte. Också i detta fall får vit ett häftigt angrepp efter 16.Tae1 Sd3 17.Lxd3 cxd3 18.Sf5 Le4 19.Sbd4 Te8 20.Sxh6+ Kf8 21.Dg5 Intressant är fortsättningen 21...Lg6 22.Te6!? dxe6 23.Dxg6 fxc6 24.Sxe6#.

16.Dxh6 f5 17.Sxf5 Txf5 18.Lxf5 Sf8

Alla svarts drag var tvungna. Svart har två lätta pjäser för sitt torn, men hans dåliga kungsställning ger Bronstein möjlighet att snabbt bryta ner Keres' motstånd.

19.Tad1 Lg5 20.Dh5 Df6 21.Sd6 Lc6 22.Dg4 Kh8

Keres garderar sig mot draget h2-h4 och lägger samtidigt en slug fälla för sin motståndare. Om nämligen Bronstein spelar 23.Dxg5?, så följer 23...Dxg5 24.Sf7+ Kg7 25.Sxg5 Kf6 och vit förlorar en lätt pjäs.

23.Le4! Lh6 24.Lxc6 dxc6 25.Dxc4 Sc5 26.b4 Sce6 27.Dxc6 Tb8

Nu har vit redan stor materiell fördel som Bronstein lätt vänder i seger.

28.Se4 Dg6 29.Td6 Lg7 30.f4 Dg4 31.h3 De2 32.Sg3 De3+ 33.Kh2 Sd4 34.Dd5 Tc8 35.Sh5 Se2 36.Sxg7 Dg3+

Den berömda "hämndschacken"!

37.Kh1 Sxf4 38.Df3 Se2 39.Th6+ uppg.

(Kotov)

Ur SchackKamraten, nr 2, 1989